Algemene Rekenkamer

BEZORGEN
Voorzitter van de commissie voor
de Rijksuitgaven
Binnenhof 4
DEN HAAG

Lange Voorhout 8
Postbus 20015
2500 EA Den Haag
T 070 – 342 43 44
F 070 – 342 41 30
E voorlichting@rekenkamer.nl
W www.rekenkamer.nl

DATUM 12 mei 2010
BETREFT Beantwoording vragen Tweede Kamer bij *Informatiehuishouding van het Rijk* (Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 32 307, nrs. 1-2)

Hierbij bieden wij u de op 11 mei 2010 vastgestelde antwoorden aan op de door de Commissie voor de Rijksuitgaven gestelde vragen over het rapport *Informatiehuishouding van het Rijk; Overzicht van een dynamisch vraagstuk, een achtergrondstudie* (Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 32 307, nrs. 1-2).

Algemene Rekenkamer

drs. G.M. de Vries,
wnd. president

dr. Ellen M.A. van Schoten RA,
secretaris

UW KENMERK
ONS KENMERK 10003068 R
BIJLAGE 1

Antwoorden Algemene Rekenkamer bij vragen Tweede Kamer[1] d.d. 26 maart 2010 over het rapport *Informatiehuishouding van het Rijk; Overzicht van een dynamisch vraagstuk, een achtergrondstudie.*

Vraag 1

"Is door de Algemene Rekenkamer onderzoek gedaan naar de huidige stand van zaken bij het project Wegwerken Achterstanden Archieven en het programma Informatie op Orde? Wat waren hiervan de belangrijkste uitkomsten?"

Project Wegwerken Achterstanden Archieven (PWAA)

De Algemene Rekenkamer heeft geen eigen onderzoek gedaan naar PWAA, dus ook niet naar de huidige stand van zaken.

Informatie op Orde

Wij hebben in ons onderzoek het rijksbrede beleid en de rijksbrede kaders onderzocht. Dit zijn de randvoorwaarden waarvoor de coördinerende bewindspersonen van BZK en van OCW verantwoordelijk zijn. Wij zijn niet nagegaan of en hoe de afzonderlijke ministeries het beleid uitvoeren en of ze daarbij de vastgestelde kaders volgen. We kunnen daarom geen uitspraken doen over de huidige stand van zaken.

Vraag 2

"Waarom kunnen de problemen in de informatiehuishouding juist nu een structureel karakter krijgen?"

De overheid heeft enorme problemen met alleen al het beheer van de papieren informatie. Volgens schattingen van de Ministeries van OCW en BZK zijn er achterstanden in de archivering van papieren documenten die in totaal ongeveer achthonderd strekkende kilometer beslaan. Ongeveer driehonderd kilometer daarvan vraagt om substantiële bewerking. Het begint bovendien steeds duidelijker te worden dat informatiebeheer veel meer zou moeten omvatten dan het archiveren van documenten. De stroom aan informatie wordt steeds groter. Exacte cijfers hebben wij niet aangetroffen, maar op grond van gesprekken met deskundigen gaan we ervan uit dat de hoeveelheid (digitale) informatie van het Rijk exponentieel groeit. Bovendien wordt informatie ook veelvormiger (papier, digitale bestanden, elektronische berichten waaronder ook sms- en

[1] De vragen van de Tweede Kamer zijn hier exact weergegeven zoals ze aan de Algemene Rekenkamer zijn voorgelegd; aan de formuleringen is niets veranderd.

twitterberichten, databases, elektronische dossiers, websites). Hieruit trekken wij de conclusie dat op enig moment een zodanig onbeheersbare situatie zal ontstaan dat de in het rapport aangehaalde problemen die de overheid op dit moment al ondervindt, maar die nu nog (terecht of niet) als incidenten beschouwd worden, een structureel karakter krijgen.

Vraag 3

"Is de huidige verantwoordelijkheidsverdeling tussen de betrokken actoren de beste manier om een ordentelijke informatiehuishouding te waarborgen? Ziet u hierin mogelijkheden tot vereenvoudiging en daarmee versterking van de verantwoordelijkheidsverdeling?"

Wij zijn uitgegaan van de huidige verantwoordelijkheidsverdeling. Deze representeert overigens verschillende stadia en waarden van informatie die terug te voeren zijn op het puur papieren tijdperk. Op enig moment zal bezien moeten worden in hoeverre het digitale tijdperk een eigen verantwoordelijkheidsverdeling vergt. Een van de meest in het oog springende verschillen tussen het papieren en digitale tijdperk is de overgang van volgtijdelijke stadia (creatie, dynamisch archief, semistatisch archief, cultureel erfgoed) naar gelijktijdig. Digitale informatie moet van meet af aan aan alle waarden (kunnen) voldoen en verkeert gelijktijdig in verschillende stadia.

Vraag 4

"Is het onderscheid in de verantwoordelijkheden van het ministerie van BZK en OCW helder en logisch? Is het in de praktijk wenselijk om bedrijfsvoering en archivering op deze wijze te scheiden?"

Ook de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de Ministeries van BZK en OCW hebben we als gegeven beschouwd. We hebben geen indicaties dat de rijksbrede coördinatie substantieel zou verbeteren als de coördinatie door één ministerie zou worden uitgevoerd. De vraag lijkt ons eerder of het mandaat van de coördinerende bewindspersonen zodanig is dat ze effectief kunnen opereren.

Vraag 5

"Kan de Algemene Rekenkamer ook concrete voorbeelden geven van geconstateerde knelpunten in de informatiehuishouding bij minder gestructureerde bedrijfsprocessen?"

Wij hebben hier niet specifiek onderzoek naar gedaan. Op blz. 17 van ons rapport verwijzen we naar twee voorbeelden van andere auteurs van knelpunten in de informatiehuishouding. We kunnen daarnaast uit eigen ervaring putten. We geven daarvan hieronder twee voorbeelden.
Als eerste voorbeeld denken we aan de moeite die wij in het onderzoek *Lessen uit ICT-projecten bij de overheid; deel B* moesten doen om relevante en bruikbare informatie over mensen, middelen en tijd te verkrijgen voor de vijf onderzochte ICT-projecten. Wij vinden dat opmerkelijk omdat het informatie betrof waarop gestuurd wordt, dus informatie die men aanwezig zou mogen veronderstellen.
Een ander voorbeeld is te vinden in ons rapport *Financiering onderwijsvernieuwingen voortgezet onderwijs 1990–2007* (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 007, nr. 12) van 30 november 2007. Tijdens dit onderzoek stuitten we op een probleem met de beschikbaarheid van informatie over geraamde en bestede bedragen. Deze informatie kon uiteindelijk alleen geleverd worden vanuit persoonlijke bestanden en archieven van medewerkers over de periode van 1996 tot en met 2001. De gegevens van voor 1996 konden niet meer gereconstrueerd worden.

Vraag 6

"Ziet u in de verbetering van de informatiehuishouding mogelijkheden om kosten te besparen? Op welke termijn kunnen deze besparingen gerealiseerd worden?"

Het uitvoeren van 'achterstallig onderhoud' zal onvermijdelijk kosten met zich meebrengen. Op termijn kan een ordentelijke huishouding besparingen opleveren, bijvoorbeeld doordat medewerkers minder tijd kwijt zijn met het opzoeken van informatie. Als het bovendien lukt om samenwerking tussen ministeries tot stand te brengen zijn ook zo besparingen denkbaar. De vraag of er uiteindelijk sprake zal zijn van kosten dan wel besparingen kunnen wij niet beantwoorden. Wij kunnen evenmin een uitspraak doen over de termijn waarop eventuele besparingen zichtbaar zouden kunnen worden. Het zijn immers de ministeries die verantwoordelijk zijn. Zij dienen een balans te zoeken tussen ambities, mensen, middelen en doorlooptijden.

Vraag 7

"Vormen de efficiencymaatregelen van het programma Vernieuwing Rijksdienst een mogelijke bedreiging voor de verdere verbetering van de informatiehuishouding?"

Over het algemeen zijn efficiëntiemaatregelen al snel een bedreiging voor activiteiten die niet op korte termijn rechtstreeks ten dienste staan van de directe taakuitvoering van een organisatie. In ons rapport *Stand van Zaken Integriteitszorg 2009* (Tweede Kamer, vergaderjaar 2009–2010, 32 341, nrs. 1-2) waarschuwen we dat de taakstelling de integriteitszorg bij departementen bemoeilijkt. Wellicht kan het programma VRD een impuls geven aan de verbetering van de informatiehuishouding, omdat een ordentelijke informatiehuishouding op termijn kan leiden tot efficiënter werken. Wel zien wij twee voorwaarden. Ten eerste zijn investeringen nodig om op een later moment efficiëntiewinst te kunnen realiseren. De tweede voorwaarde is de juiste timing. Een valkuil kan namelijk zijn dat er personeel wordt afgestoten nog voordat de nieuwe ICT-toepassingen volledig in gebruik zijn genomen. Gelet op de problemen met ICT-projecten bij de overheid, beschreven in ons rapport *Lessen uit ICT-projecten bij de overheid*, zien wij ook bij deze projecten een reëel gevaar dat de projectdoelen niet tijdig of niet volledig worden gehaald.

Vraag 8

"Beoordeelt de Algemene Rekenkamer de beleidsintensiveringen naar aanleiding van het programma Modernisering Informatiehuishouding als afdoende om de knelpunten op te lossen? Is de Algemene Rekenkamer van plan deze intensiveringen te volgen en te evalueren?"

De beleidsintensiveringen op zichzelf zijn niet afdoende. De invoering van de *Baseline Informatiehuishouding Rijksoverheid* en de invoering van digitaal werken vergen heel wat van de medewerkers en hun leidinggevenden. Op blz. 34 van ons rapport geven wij daarom aan dat aandacht en toewijding nodig zijn in alle lagen van het bedrijfsproces. Wij merken hier ook op dat de beleidsintensiveringen niet op deze, minder grijpbare, aspecten zijn gericht. Bovendien zijn wij van mening dat de huidige initiatieven – waar de genoemde beleidsintensiveringen toe behoren – noodzakelijk zijn, maar op termijn het vraagstuk niet voldoende zullen oplossen (blz. 35). Daarvoor is het vraagstuk te dynamisch.

Vraag 9

"Kan meer inzicht worden gegeven in de vervolgactiviteiten die de Algemene Rekenkamer wil ondernemen om bij te dragen aan de informatiehuishouding van de overheid?"

De informatiehuishouding van het Rijk staat centraal in onze strategie 2010-2015. Via onze website zullen wij bekendmaken welke activiteiten we zullen ondernemen.

Vraag 10

"Heeft de Algemene Rekenkamer op dit moment al suggesties ter aanvulling van de huidige initiatieven van het kabinet, zodat op termijn het vraagstuk wel afdoende zal worden opgelost?"

Zie het antwoord op vraag 9.